

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat voorgelegd over de geannoteerde Agenda informele Energieraad 19 april 2018 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 693), over het verslag van de Energieraad van 18 december 2017 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 691) en over de appreciatie van de amendementen van het Europees parlement over de Europese doelen voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie voor 2030 (Kamerstuk 30 196, nr. 597).

De voorzitter van de commissie,
Diks

De adjunct-griffier van de commissie,
Jansma

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II Antwoord/Reactie van de Minister	7

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het verslag van de formele Energieraad in december 2017 en de Geannoteerde Agenda van de Informele Energieraad die op 19 aanstaande onder Bulgars voorzitterschap plaatsvindt in Sofia. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De Minister geeft in het verslag van de formele Energieraad aan dat meerdere lidstaten, waaronder Nederland, niet tevreden waren met de definitieve bepalingen ten aanzien van het opleggen van een CO₂-emissieprestatiestandaard (EPS), maar dat er met een krappe meerderheid alsnog een Algemene Oriëntatie werd bereikt. Kan de Minister aangeven wat de consequenties van dit voorstel zijn voor Nederland? Zijn er nog stappen mogelijk in de trilog of tijdens deze informele raad om te onderhandelen over aanpassingen?

De Minister geeft aan dat Nederland heeft ingestemd met het derde inhoudelijke agendapunt op de agenda van deze raad, namelijk een wijziging in het voorstel voor een Algemene Oriëntatie op de Governance-verordening. De Minister geeft hierbij aan dat het eerste referentiepunt licht is verhoogd en een derde referentiepunt in 2027 is toegevoegd voor lidstaten met een ambitietekort. Graag horen deze leden met welke stappen het referentiepunt is gestegen en welke norm het derde referentiepunt hanteert.

De leden van de VVD-fractie zien op de geannoteerde agenda het discussiepunt herziening van de Energie-efficiency Richtlijn (EED) staan. Hierbij geeft de Minister aan dat Nederland heeft ingestemd met een indicatief energie-efficiëntiedoel en een nationale energiebesparingsverplichting van 1,5% per jaar in de periode 2021–2030. Deze leden snappen dat deze richtlijn past binnen de invulling van het CO₂-reductiedoel van 49%, maar vragen wel wat de consequenties zullen zijn voor lidstaten als ze deze verplichting niet nakomen. Hoe kijkt de Minister naar de mogelijke verhoging van het energie-efficiëntiedoel naar 35%?

De leden van de VVD-fractie zijn tevreden met de toezegging van de Minister om terughoudend te zijn met het geven van vrijstellingen of een voorkeursbehandeling aan projecten die op de lange termijn de economische en technische houdbaarheid van het elektriciteitsnet schaden. Tevens geeft de Minister hierbij aan dat het Europees parlement voorstelt om het aandeel hernieuwbare energie in 2030 te verhogen naar 35% en dat de Minister op basis van onderzoek wil bepalen of Nederland met deze verhoging zal instemmen. Wanneer denkt de Minister de Kamer hierover te kunnen informeren?

De leden van de VVD-fractie merken op dat het kabinet aan een kopgroep met gelijkgezinde landen werkt om het emissiereductiedoel te verhogen naar 55%. De Minister geeft hierbij aan dat het voor Nederland belangrijk is dat elementen zoals het als lidstaat zelf een nationaal doel kunnen bepalen en dat de Europese Commissie slechts niet-bindende aanbevelingen kan doen, worden behouden. Ook moet er een sterke governance-

structuur zijn op het gebied van vergelijking, monitoring en rapportage. Wat is ervoor nodig om deze elementen te behouden in de onderhandelingen? Hoe wil de Minister dit aanpakken?

Tot slot beschrijft de Minister zeer uiteenlopende groepen lidstaten en standpunten ten aanzien van het voorstel van de Commissie tot herziening van de verordening tot oprichting van het Agency for the cooperation of Energy Regulators (ACER), die alleen geen meerderheid hebben. Kan de Minister aangeven welke groep groter is ten aanzien van het voorstel? Heeft de groep waar Nederland toe behoort ook een blokkerende minderheid?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de onderwerpen op de agenda van dit schriftelijke overleg, en hebben hierover een aantal vragen.

De leden van de D66-fractie zijn verheugd te lezen dat de Minister niet alleen zal pleiten voor een hoger Europees CO₂-besparingsdoel, maar ook hogere bindende Europese doelstellingen ten aanzien van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie zal ondersteunen. De leden van deze fractie onderschrijven van harte de lijn van de Minister, namelijk dat het evident is dat voor de opgave van CO₂-reductie de komende jaren een forse inzet op hernieuwbare energie en energie-efficiëntie nodig zal zijn.

De leden van de D66-fractie constateren echter dat de Minister op dit moment slechts bereid is om «in principe» steun uit te spreken voor de amendementen van het Europees parlement die hogere bindende doelstellingen voorstaan ten aanzien van energie-efficiëntie (35%) en hernieuwbare energie (35%), aangezien hij nog onderzoek wil doen naar in hoeverre dit past binnen het Nederlandse beleid. De leden van deze fractie vragen of dit betekent dat de Minister in de tussentijd zich wel als onverkorte voorstander van deze ophoging zal opstellen in de lopende onderhandelingen. Zo nee, waarom niet? Deelt de Minister de mening dat het pas opportuun is om van deze lijn af te wijken wanneer het resultaat van het genoemde onderzoek daar aanleiding toe geeft en pas nadat daarover met de Kamer is gesproken? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie vragen voorts of de Minister al inzicht heeft in en/of bij de Europese Commissie wil opvragen/verifiëren wat de verwachte opbrengst is in termen van CO₂-besparing van deze hogere Europese doelstellingen, gezien het feit dat de Minister aangeeft dat hij bij de besprekingen over de verhoging van de doelen wel wil blijven benadrukken dat de discussie moet worden gekoppeld aan een verhoging van het Europese CO₂-doel. In de ogen van de leden van deze fractie is het, om deze afweging te maken, immers wel noodzakelijk om de effecten op CO₂-besparing van verschillende reductiepercentages ten aanzien van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie goed in kaart te hebben. Indien de Minister die overweging niet deelt, waarom niet?

De leden van de D66-fractie wijzen erop dat er ook andere amendementen door de Europese Commissie zijn aangenomen, naast over hogere en meer bindende doelen. De leden van deze fractie vragen of de Minister ook een appreciatie kan geven van het Nederlandse standpunt ten aanzien van deze amendementen. Zo nee, waarom niet? Deze leden wijzen bijvoorbeeld op de amendementen die betrekking hebben op energiecoöperaties, waarbij de vraag voorligt of en zo ja hoe energiecoöperaties beter geïmplementeerd zouden moeten worden ten opzichte van grote bedrijven. Deze leden staan in principe positief tegenover het wegnemen

van belemmeringen voor energiecoöperaties zodat deze volwaardig mee kunnen doen in de energietransitie. Deelt de Minister deze mening en hoe verhoudt zich dat tot het voorgenomen standpunt van Nederland in dezen?

De leden van de D66-fractie constateren dat de transportsector op dit moment achterblijft in het behalen van de CO₂-besparingsdoelstellingen. Is de Minister het met deze leden eens dat er snel meer moet gebeuren in de transportsector en is hij voorts bereid om daar namens Nederland voor te pleiten op de komende informele Energieraad en daarna? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Informele Energieraad die op 19 en 20 april plaatsvindt. Deze leden hebben een aantal vragen en opmerkingen hierover.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd over het feit dat het kabinet in principe mee wil gaan met het voorstel van het Europees parlement om het doel voor hernieuwbare energie op te hogen naar 35%, conform de motie Van der Lee en Wassenberg (Kamerstuk 21 501–33, nr. 686). Deze leden zien graag een zo ambitieus mogelijk en bindend doel. Deze leden zijn het met de Minister eens dat de doelen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie met het emissiereductiedoel van 55% voor 2030 in het achterhoofd moeten worden opgesteld. Het kabinet is onder voorwaarden akkoord gegaan met een nationale energiebesparingsverplichting van 1,5%. Welke voorwaarden zijn dit precies?

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat het kabinet aangeeft geen beleid te willen voeren op het gebied van energie-armoede. Deze leden zijn van mening dat een betere verdeling van de lusten en lasten van de energietransitie rechtvaardig is en bijdraagt aan het draagvlak voor de energietransitie. Daarnaast loopt de aanpak van energie-armoede, bijvoorbeeld betere voorlichting over het treffen van eenvoudige maatregelen die energie besparen, vaak synchroon met het bevorderen van de energietransitie. Daarom zijn deze leden van mening dat het wel degelijk van belang is om energie-armoede apart te adresseren. Is de Minister bereid het standpunt op dit punt te wijzigen en wel degelijk in te stemmen met voorstellen op dit punt? Zo nee, waarom niet? Is de Minister het met deze leden eens dat het aanpakken van energie-armoede de energietransitie ten goede kan komen?

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat de Minister tegen een ambitieuzere inspanningsverplichting voor lidstaten op het gebied van de verduurzaming van warmte en koude is, omdat dit lidstaten mogelijk kan beperken. In welke zin zou dit lidstaten kunnen beperken? Zijn hier concrete voorbeelden van? Welke lidstaten zouden mogelijk beperkt kunnen worden in hun ambities?

De leden van de GroenLinks-fractie hechten veel belang aan de bijdrage van individuen en energiecoöperaties aan de energietransitie. De Minister wil geen vrijstellingen of voorkeursbehandeling aan dit soort projecten geven. Deze leden zijn erg bezorgd over dit standpunt. Deze leden zijn van mening dat voorlopers en personen die enthousiast bijdragen aan de energietransitie moeten zoveel mogelijk worden ondersteund. Kan de Minister nader uitleggen op welke wijze burgers en gemeenschappen die zelf hernieuwbare energie opwekken de lange termijn economische en technische houdbaarheid van het elektriciteitsnet zouden kunnen schaden? Deze leden dringen er op aan dat Nederland alle voorstellen steunt die belemmeringen wegnemen voor individuele energieopwekking

en energieopwekking door gemeenschappen. Graag ontvangen deze leden hier een reactie op.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende agenda. Zij hebben de volgende vragen.

De leden van de SP-fractie benadrukken het belang om in Europees verband richting te geven aan de klimaatdoelen. Zij wijzen hierbij ook op de onlangs aangenomen motie Laçin/Beckerman (Kamerstuk 21 501-08, nr. 722) om de doelen tijdig bij te stellen, waar nodig, om de klimaatdoelen binnen handbereik te houden.

De leden van de SP-fractie stellen wel dat het zaak is om de invulling van beleid aan individuele lidstaten te laten. Zaken als bemetering en facturering lijkt hen zeker geen zaak voor bemoeienis van de EU. Op welke wijze zou dit de klimaatdoelen dichterbij brengen, zo vragen zij.

Wat betreft energie-armoede wijzen de leden van de SP-fractie op het belang van en recht op schone en betaalbare energie voor iedereen. Op welke wijze wil het kabinet hier aandacht voor vragen tijdens de volgende bijeenkomst, zeker gezien de ook in Nederland almaar stijgende energiekosten voor juist minder draagkrachtige huishoudens? Hoe pakt de energierekening uit in overige lidstaten en hoe wordt daar vorm gegeven aan (inkomens-)ondersteuning aan minima die moeite hebben met het betalen van de energierekening?

Verder vragen de leden van de SP-fractie op welke wijze de privacy van consumenten is geborgd in verband met de toegang tot verbruiks-informatie. Wat wordt op lidstatenniveau geregeld en wat zijn de plannen op EU-niveau?

De leden van de SP-fractie vragen wat de verhoging van het aandeel duurzame energie voor Nederland betekent. Wordt erkend dat Nederland erg achterloopt in het aandeel duurzame energie? Hoe wordt dit door het kabinet opgepakt? Deze leden vragen hierbij ook hoe het boren naar gas (onder andere in kleine velden en in het Waddengebied) valt te rijmen met het verhogen van het aandeel duurzame energie. Zij zien hierop graag uitleg tegemoet.

Verder vragen de leden van de SP-fractie of een actueel overzicht gegeven kan worden van het aandeel duurzame energie in de overige lidstaten. Wat zijn de bronnen van deze duurzame energie? Deze leden benadrukken dat biomassa nauwelijks duurzaam te noemen is en meer klimaatschade aanricht dan het oplost. Graag ontvangen deze leden hier een reactie van de Minister op.

De leden van de SP-fractie zijn positief over het voornemen om meer rechten te geven aan burgers die eigen duurzame energie opwekken. Dat het kabinet hier terughoudend op reageert, met het excuus dat dit het huidige net economisch benadeelt, vinden zij niet alleen teleurstellend maar met het oog op het belang van de verdere ontwikkeling van duurzame energie ook wat vreemd. Zij vragen hier een verdere toelichting op. Op welke wijze kan lokale opwekking verder worden gestimuleerd?

De leden van de SP-fractie vragen welke handhavingsmechanismen op tafel liggen er waar de knelpunten tussen lidstaten zitten. Ook hier wijzen zij op het belang om op EU-niveau ambitieuze en afrekenbare doelen te stellen, maar ook om de invulling van hoe deze doelen gehaald moeten

worden op lidstaat-niveau moet blijven liggen. Dat de klimaatdoelen gehaald moeten worden en dat iedere lidstaat daar absoluut zijn aandeel in heeft en verplichtingen moet nakomen staat buiten kijf, deze leden benadrukken echter ook het belang van soevereiniteit van de individuele lidstaten. Een goed evenwicht hierin is essentieel, aldus deze leden.

De leden van de SP-fractie vragen wat gezegd kan worden over de voortgang van het vormen van een kopgroep van landen om het reductiedoel te verhogen.

De leden van de SP-fractie vragen of een verdere toelichting kan worden gegeven op hoe de Europese Commissie maar ook de lidstaten verdere aanscherping van toezicht en bevoegdheden van ACER voor zich zien. Deze leden vragen dit met name voor wat betreft de taken die toezicht-houder ACER zal gaan vervullen. Wanneer wordt op dit punt een gemeenschappelijk standpunt verwacht?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Energieraad op 19 april 2018.

De leden van de PvdD-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de Minister zal meegaan met ophoging van de doelen gericht op energie-efficiëntie en hernieuwbare energie (beide doelen zijn door het Europees parlement gezet op 35%, maar door de Raad op 30% en respectievelijk 27%). Maar, zo stellen deze leden, «meegaan» is wel een erg passieve opstelling voor een land dat zegt het voortouw te willen nemen en naar een 55% CO₂-reductiedoel per 2030 zegt te streven. Is de Minister bereid zich actief in te zetten voor aanscherping van de doelen en voor een constructieve houding in de trilog van de Raad en het Bulgaars voorzitterschap richting het Europees parlement? Graag ontvangen deze leden een reactie.

De leden van de PvdD-fractie merken op dat de Minister stelt dat het ophogen van de doelen niet het nationale Klimaatakkoord over het Nederlandse CO₂-doel mag belemmeren. Graag merken deze leden hierbij op dat de effecten van ambitieuzer EU-beleid op het kosteneffectief bereiken van de Nederlandse CO₂-doelen al door ECN in kaart zijn gebracht. Vooral in de industrie is er nog veel besparingspotentieel, waardoor een hoger energie-efficiëntiedoel geen probleem zou mogen zijn. Gezien de voorspoedige uitrol van wind op zee hoeft ook een hoger hernieuwbare energiedoel niet te leiden tot hogere kosten per vermeden ton CO₂. Daarbij komt dat het EU-beleid buiten Nederland ook tot emissiereductie leidt en dat het EU-beleid een grote markt voor duurzame techniek creëert, die zal leiden tot kostenbesparing. Daarnaast zijn energiebesparing en duurzame energie de meest zekere opties voor vermindering van CO₂ emissies. Graag ontvangen deze leden een reactie op het bovenstaande. Deze leden vragen waarom de Minister voornemens is om meer onderzoek te verrichten naar de effecten voor Nederland, aangezien deze gegevens al voorhanden zijn.

De leden van de PvdD-fractie maken zich zorgen over het voornemen van de Minister om voorstellen van het Europees parlement niet te steunen die zijn gericht op een ambitieuzere inspanningsverplichting voor lidstaten op het gebied van de verduurzaming van warmte en koude. De Minister accepteert deze ophoging niet, omdat dit lidstaten zou kunnen beperken in het volgen van een kosteneffectief CO₂-reductiepad. Het verhogen van verduurzaming van warmte en koude kan bereikt worden door ofwel de warmte- en koudevraag te vergroenen ofwel deze te

verminderen. Daarmee vermindert het de keuzemogelijkheden voor het volgen van een kosteneffectief CO₂-reductiepad volgens deze leden niet. Verder past deze inspanningsverplichting naadloos in het beleid van deze regering voor beëindiging van de gaswinning in Groningen en verduurzaming. Ook zal het EU-beleid ertoe leiden dat er een EU-brede markt ontstaat voor duurzame oplossingen, wat zal leiden tot kostenbesparing. Nederland kan in Europa koploper worden voor deze duurzame oplossingen (zowel kennis als bouwconcepten), wat zal leiden tot nieuwe exportmogelijkheden (Energiesprong is bijvoorbeeld al actief in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk). Graag ontvangen deze leden een reactie op het bovenstaande. Kan de Minister concreet maken hoe hogere ambities zijn CO₂-aanpak zullen beperken? Deelt de Minister niet meer het belang van een zo snel mogelijke verduurzaming, ook van warmte en koude, en beëindiging van de gaswinning in Groningen?

Tot slot hebben de leden van de PvdD-fractie nog een vraag over de lange termijnklimaatstrategie die lidstaten uiterlijk 1 januari 2020 moeten opstellen en die minstens 30 jaar vooruitkijkt. Deelt de Minister de mening dat een actualisatie van deze strategie per 10 jaar onvoldoende is, gezien de snelle ontwikkelingen op het gebied van klimaat en energie in de wetenschap, technologie en maatschappij?

II Antwoord/Reactie van de Minister